

Монарші особи та олімпійський рух

Марія Булатова, Валентина Ермолова

Національний університет фізичного виховання і спорту України, Київ, Україна

ABSTRACT

Royalty and the Olympic movement

Maria Bulatova, Valentyna Ermolova

The Olympic Games of Ancient Greece had occupied a special place in the life of the Hellenes. The holding of the Olympics had a wide public resonance. The rulers of various polices actively supported these events and many of them were the participants and some the winners of the Games. Famous philosophers, writers and poets, architects and sculptors had the honor to present their works to spectators and judges at that athletic forum.

During the heyday of the Roman Empire, which conquered ancient Greece, Roman emperors not only supported the holding of the Olympic Games, but also participated in Olympic competitions organized at four-year intervals and other Pan-Hellenian Games. The process of the revival of the Olympic Games had been closely related to the activities of prominent thinkers, artists, actors, and musicians of the Renaissance, New Age, and Enlightenment.

It is worth noting that the royalty did not stand aside from this process: the first Olympic Games of the Modern Era were held with the active involvement of the King of Greece George I, whereas Crown Prince Constantine assumed the presidency of the organizing committee of the Games. Since that time, many royalties from different countries have participated in the Olympic Games.

For more than 120-year history of the Olympic Games, revived at the end of the XIX century, 31 representatives of royal families took part in Olympic competitions and won 11 Olympic medals: four gold, one silver and six bronze medals.

Their interest in the Olympic movement is not limited to participation in the Olympics Games and the Winter Olympics. The history of the modern Olympic movement includes the names of 14 representatives of the Royalty who were given the honor to declare the Olympic Games open; 34 ones in different years were the members of the International Olympic Committee; five monarchs with special merits in the development of the International Olympic Movement and promoting Olympic values are among the honorary members of the IOC.

The article describes briefly this interesting story of the Olympic Games of antiquity and modernity, in which royalty took part.

Keywords: Olympic Games, royalty.

АННОТАЦИЯ

Монаршие особы и олимпийское движение

Мария Булатова, Валентина Ермолова

Олимпийские игры в Древней Греции занимали особое место в жизни эллинов. Их проведение вызывало широкий общественный резонанс. Игры активно поддерживали правители различных полисов, многие из которых были их участниками, а некоторые – победителями. Выдающиеся философы, писатели и поэты, архитекторы и скульпторы имели честь представлять свое творчество перед зрителями и судьями на этом спортивном форуме. Во времена расцвета Римской империи, которая поработила Древнюю Грецию, императоры не только поддерживали проведение Олимпийских игр, но и участвовали в олимпийских соревнованиях четырехлетия и в других всегреческих Играх.

Процесс возрождения Олимпийских игр тесно связан с деятельностью выдающихся мыслителей, художников, актеров и музыкантов эпохи Ренессанса, Нового времени и Просвещения. Отметим, что королевские особы не стояли в стороне от этого процесса: уже первые Олимпийские игры современности проводились в 1896 г. при активном участии короля Греции Георга I, а попечителем оргкомитета этих Игр был кронпринц Константин. В дальнейшем к участию в Играх Олимпиад приобщались многие монаршие особы разных стран.

За более чем 120-летнюю историю Олимпийских игр, возрожденных в конце XIX в., в разных видах олимпийских соревнований принял участие 31 представитель монарших семей, которым удалось завоевать 11 олимпийских медалей разного достоинства, среди которых четыре золотых, одна серебряная и шесть бронзовых.

Их интерес к олимпийскому движению не ограничивается только участием в Играх Олимпиад и зимних Олимпийских играх. В историю современного олимпийского движения вошли имена 14 представителей голубых кровей, которым была предоставлена честь объявить Олимпийские игры открытыми, 34 – в разные годы входили и входят в состав Международного олимпийского комитета, пять монарших особ, имеющих особые заслуги в развитии международного олимпийского движения и продвижения олимпийских ценностей, входят в число почетных членов МОК.

В статье представлено краткое описание интересной истории Олимпийских игр древности и современности, в которых принимали участие монаршие особы различных государств.

Ключевые слова: Олимпийские игры, монаршие особы.

МОНАРШІ ОСОБИ – ПЕРЕМОЖЦІ ОЛІМПІЙСЬКИХ ІГОР ДАВНИНИ

Кращі атлети стародавнього світу понад дванадцять століть збиралися в Олімпії, щоб помірятися силами у швидкості й спритності, взяти участь у змаганнях з однією лише метою – завоювати річ, яку не можна оцінити грошима, – вінок з гілок священної оливи.

Олімпійської слави жадали багато царів та імператорів, вождів і тиранів давнини. На головні змагання Еллади вони поспішали не для того, щоб змагатись у бігу стадіоном, вступати у борцівські або кулачні герці [10, 11]. Правителів вабила доріжка іподрому. Адже справа у тому, що переможцем кінних змагань в Олімпії вважався не той, хто правив скакуном або упряжкою, а господар мулів, лошат, коней.

Багатьом, хто здобував перемогу в Олімпії, було дозволено встановити пам'ятну статую. Володарі ставили в священному гаю Алтис власні статуї, щоб пам'ятали їхню перемогу в століттях. Про це нам відомо з «Опису Еллади» великого мандрівника Павсанія, який змалював багато пам'ятних знаків, встановлених колишнім героям олімпійського іподрому. Одним із перших переможців царського походження, після Пелопса й Еномая, у кінних змаганнях в Олімпії був Анаксілай [8, 9].

Олімпійська слава торкнулася тирана Регія Анаксілая, сина Кретина, у ту осінь, коли еллінський флот здобув блискучу перемогу над персами у Саламіна. Він став переможцем у гонках на четвірках мулів. На Іграх 75-ї Олімпіади (480 р. до н. е.) його мули, запряжені в колісницю, здобули перемогу в тетрилоні [19].

Карбувальникам монет, які були в обігу в Регії, було велено випустити багато грошових знаків з пам'ятним текстом про перемогу Анаксілая. А поет Симонід, який прийняв замовлення на віршований твір з цієї нагоди, теж прославив олімпіоніка.

Тринакрійські (сицилійські) тирані, брати Гелон і Гієрон, також не мислили вгамування своєї честолюбної спраги без триумфу в Олімпії. Гелон, володар у Гелі, який перетворив місто в неформальну столицю всієї Сицилії, відтіснивши на задній план навіть Сиракузи, влітку 488 р. до н. е. відправив в Олімпію кращу зі своїх квадриг (четвірок коней). На Іграх 73-ї Олімпіади їй не було рівних [18].

На честь перемоги Гелона в Олімпії було виготовлено монету – срібну тетрадрахму, яку сьогодні колекціонери називають «сиракузанкою».

«Опис Еллади», Павсаній

Через три роки після перемоги в Олімпії Гелон отримав владу над найбільшою колонією еллінів на Сицилії – Сиракузами, а тиранію в рідній Гелі передав молодшому братові Гієрону.

Новий тиран Гелі – Гієрон – також мріяв про олімпійську славу. Він направив на Ігри 76-ї Олімпіади (476 р. до н. е.) свого чудового коня на прізвисько Деренік з візником. Виступ був блискучим, і Гієрона було увінчано першим олімпійським вінком. На Іграх наступної – 77-ї Олімпіади (472 р. до н. е.) – Деренік повторив свій успіх, а Гієрон вдруге був увінчаний вінком переможця. Третій олімпійський вінок Гієрону принесла четвірка коней з візником Хрисинном в 468 р. до н. е. з Ігор 78-ї Олімпіади [14].

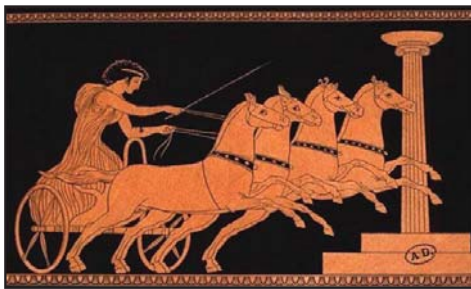
Ім'я Гієрона було тричі занесене до списків олімпіоніків, хоча сам він особисто жодного разу не побував в Олімпії. Видатний майстер Кімон-молодший передав на срібних декадрахмах голон чотирикінної упряжки, випущеної на честь перемоги Гієрона.

Елланодики Еллади двічі на честь перемоги вінчали вінком із гілок оливи царя олігархічної Спарти Аркесілая, чия квадрига на іподромі приходила першою на Іграх 83-ї і 84-ї Олімпіад (448 і 444 рр. до н. е.).

Спартанець Ліх, син царя-олімпіоніка Аркесілая, виграв гонки чотирикінних упряжок на Іграх 90-ї Олімпіади (420 р. до н. е.).

Драматичні події розгорнулися навколо цієї перемоги. Адже спартанці були покарані елейцями за порушення правил поведінки у Святилищі – за прагнення покласти в Алтисі дари богам, присвячуючи їх перемозі в черговій війні. Давня традиція забороняла звертатися до бога або оракула, йдучи на війну проти еллінів, тим більше під час Олімпійських ігор, коли і відбулося вторгнення в Олімпію спартанців. Організатори Ігор винесли рішення – за вторгнення збройного підрозділу в Олімпію вимагати штраф 200 мін, по дві міни з кожного спартанського гопліта. Спартанці відкинули цю вимогу, платити не стали, через що виник конфлікт під час нагородження переможця в гонках квадриг у 420 р. до н. е. на Іграх 90-ї Олімпіади. І коли Ліх вийшов, щоб вінчати візника на честь його перемоги, елейці прогнали його, людину похилого віку, ударами батога [15, 18].

Фуکیدід викладає цей епізод у своїй «Історії»: «... Ліх, син Аркесілая, був підданий побоям охоронцями порядку на місці змагань. Його упряжка здобула перемо-

Кініска, дочка царя Спарти, – перша жінка, яка здобула перемогу в олімпійських змаганнях на Іграх 96-ї Олімпіади 396 р. до н. е.

гу, але переможцем було, однак, проголошено упряжку беотійців (оскільки спартанцям було заборонено брати участь у змаганнях). Тоді Ліх вийшов на арену і увінчав візника вінком, бажаючи показати цим, що колісниця належить йому. Тому всі учасники святкування й поготів стривожилися, чекаючи, що станеться щось жахливе. Проте, спартанці зберігали спокій, і свято пройшло для еллінів без подальших перешкод».

Через п'ять Олімпіад після перемоги Ліха, у 396 р. до н. е., на Іграх 96-ї Олімпіади дочка царя Спарти Кініска здобула перемогу в перегонах на квадригах. Свій успіх вона повторила і на Іграх 97-ї Олімпіади 392 р. до н. е.

Павсаній про її перемоги повідомляє: «У Архідама була і дочка на ім'я Кініска, яка з найбільшою пристрасстю віддавалася олімпійським змаганням і перша з жінок утримувала з цією метою коней, і перша з них здобула перемогу на Олімпійських іграх. Після Кініски й інші жінки, особливо зі Спарти, домагалися перемог в Олімпії, але ніхто із них не заслужив такої слави своїми перемогами, як вона».

Згідно з описами Павсанія, Кінісці в Олімпії було споруджено дві статуї – одна в притворі храму Зевса, пам'ятник перемоги Кініски в Олімпії, друга – в Алтисі – квадрига з візником, піднесені на кам'яний п'єдестал [17]. На постаменті зберігся напис: «Спарти <вугри мені> батьки і брати; перемігши <колісницею на прудконогих конях>, я, Кініска, <спорудила> цю статую; з гордістю я говорю: єдина з усіх жінок Еллади я отримала цей вінок». Посвячення це було зроблено у 390–380 рр. до н. е. Кініска стала дворазовим олімпіоніком, так і не побувавши на Іграх Олімпіади, адже жінкам було категорично заборонено відвідувати Святилище та Ігри.

Останнім із великих царів-олімпіоніків слід визнати Філіппа II Македонського, батька великого полководця Александра Македонського. Філіппа тричі було увінчано оливим вінком. Перший раз – у 356 р. до н. е. на Іграх 106-ї Олімпіади – його кінь і візник виявилися швидшими за всіх [9, 15]. Кажуть він, перебуваючи в поході, отримав одночасно дві звістки – про народження сина і про перемогу в Олімпії.

Другий олімпійський вінок тридцятирічному Філіппу принесла квадрига на Іграх 107-ї Олімпіади в 352 р. до н. е. Йому належали кращі коні, наймайстерніший візник і найкраща колісниця. Третій вінок тридцятичотирирічному царю принесли Ігри 108-ї Олімпіади 348 р. до н. е. На цей раз перемога дісталася його колісниці, запряженій

Монети, викарбувані з нагоди перемог Філіппа II, царя Стародавньої Македонії, в олімпійських змаганнях

парою коней. Безліч монет було викарбувано з нагоди перемог Філіппа в олімпійських змаганнях.

На зміну упряжці македонського владика на іподромі Олімпії з'явилися колісниці римських імператорів.

Список переможців у гонках квадриг із числа титулованих римлян відкриває Тіберій. Йому випала честь здобути перемогу в гонках квадриг на Іграх 194-ї Олімпіади 4 р. до н. е [15]. Звичайно, квадригою правив не тридцятивосьмирічний патрицій, а найманий візник. У тому самому році сина римського імператора всиновив Август. Імператор дав йому ім'я Тіберій Юлій Цезар. Римським монархом Тіберія було проголошено через 10 років після перемоги в Олімпії.

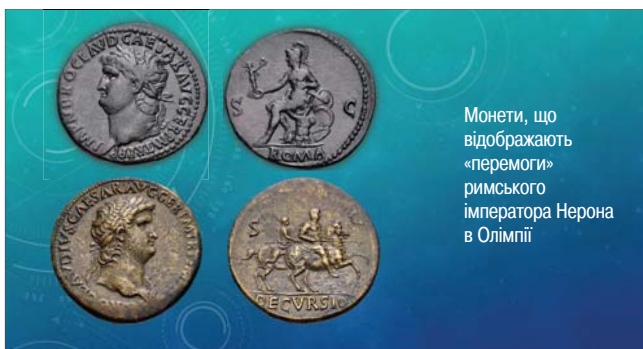
П'ятий римський імператор Нерон, якому при народженні дали ім'я Луцій Доміцій Агенобарб, прибув до Олімпії у липні–серпні 67 р. Нерона супроводжував п'ятитисячний загін преторіанської гвардії.

Організаторам Олімпійських ігор він наказав влаштувати змагання, яких грецький світ не бачив. Для імператора провели Ігри на два роки раніше необхідного терміну, які нині називають «лжеолімпіадою» [9, 15].

Нерон виступав без конкурентів, переміг у всіх конкурсах – мистецтв, гонках колісниць з парою коней, кінних перегонах, гонках колісниць, запряжених десятьма кінями. За свідченням сучасників, на тому самому іподромі він правив також колісницею, запряженою десятьма кінями, чого в багаторічній історії не було ніколи раніше.

Тіберій – римський імператор, переможець у кінних змаганнях на Іграх 194-ї Олімпіади 4 р. до н. е.

Монети, що відображають «перемоги» римського імператора Нерона в Олімпії

Нерон – римський імператор, переможець Ігор 211-ї Олімпіади, названих «лжеолімпіадою»

Літописці Олімпії занесли ім'я римлянина до списку переможців, а Олімпіаду назвали 211-ою, повторивши порядковий номер попередніх Ігор, зазначених в 65 р.

Залишаючи Олімпію, Нерон прихопив із собою 500 бронзових статуй зі Святилища – найбільш старих і цінних.

У березні 68 р. Нерон в'їхав у Рим через пролом в арці цирку, як було заведено в еллінів. Його голову вінчали вінки з гілок оливи.

У Римі викарбували монету, що відобразила «перемогу» Нерона в Олімпії, – сестерцій (найдрібніша римська монета) зі срібла і бронзи.

Після смерті Нерона організатори змагань в Олімпії зробили приписку про те, що Ігри Олімпіади були позачерговими, назвавши їх річними [20].

Майбутній цар Вірменії Вараздат, син Аноба – брата царя Папа, який представляв Артаксату, став переможцем у кулачних боях на Іграх 291-ї Олімпіади в 385 р. Через кілька років після перемоги в Олімпії Вараздат отримав корону царя Вірменії з рук римського імператора Феодосія Великого.

МОНАРХИ ТА ОЛІМПІЙСЬКІ ІГРИ У XVII–XIX СТОЛІТТЯХ

Інтерес до відродження одного з найбільш яскравих і дивовижних явищ античної культури – Олімпійських ігор – з'явився ще у XVI ст. Ідея відродження Олімпійських ігор виникала багаторазово і в багатьох випадках втілювалася у вигляді організації спортивних свят.

Так, під час правління російської Імператриці Катерини II влітку 1766 р. на Двірцевій площі Санкт-Петербурга проводили масштабні змагання на зразок давньогрецьких, які мали назву «лицарські каруселі». Переможцю вручали медаль з надписом «З берегів Алфею на Невські береги», що свідчило про зв'язок між давньогрецькими та петербурзькими змаганнями.

Пізніше античні мотиви лягли в основу змагань, що входили до програми «Октоберфесту» у Мюнхені (Баварія), започаткованих у 1810 р. з нагоди весілля короля Людвіга I Баварського та принцеси Терези Саксонської, на яке були запрошені короновані особи з різних країн Європи. У наступні роки урочистості з нагоди одруження Людвіга Баварського і Терези Саксонської проводилися щорічно, що забезпечувало популярність святкуванням та включених до їхньої програми змагань.

Король Греції Отто I теж мав відношення до спроб відновлення Олімпійських ігор. Саме ним, за пропозицією майора грецької армії Євангеліса Цаппаса, було підписано королівський указ про створення організаційного комітету та проведення у 1859 р. в Афінах Ігор під назвою «Панеллінські Ігри», які в подальшому проходили на регулярній основі.

У Шрусбері в 1877 р. Національна олімпійська асоціація Англії проводила п'яті Олімпійські ігри, засновані Вільямом Бруксом. Особлива урочистість цих Ігор була пов'язана з тим, що вони були приурочені до коронації королеви Вікторії. Брукс звернувся з проханням про надання з цієї нагоди олімпійського призу з Греції. У відповідь на це прохання король Греції Георг I надіслав срібний кубок, презентація якого відбулася на Іграх в Шрусбері.

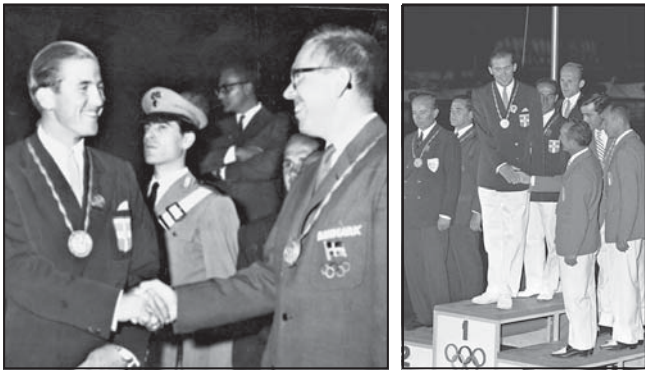
ЧЛЕНИ МОНАРШИХ РОДИН – ОЛІМПІЙСЬКІ ЧЕМПІОНИ СУЧАСНОСТІ

Історія Олімпійських ігор сучасності свідчить про те, що короновані особи часто особисто вступають у боротьбу за медалі, відстоюючи честь своїх країн.

Першим олімпійським чемпіоном сучасності, який мав королівське походження, став 54-й король Норвегії **Олаф V**. У 1928 р. на Іграх IX Олімпіади в Амстердамі, тоді ще принц Олаф, виграв змагання з вітрильних гонок на яхті «Норма» (клас 6-метрових яхт), на якій, до речі, добирався до Амстердама Північним морем [2]. Рольовим на судні був Йохан Агуст Анкер – володар олімпійського «золота» 1912 р., який створював яхти власної конструкції, котрі користувалися величезним успіхом у представників європейської аристократії.

Король Норвегії Олаф V – чемпіон з вітрильного спорту Ігор IX Олімпіади

Король Греції **Константин II** у складі екіпажу яхтсменів Греції на найвищій сходинці п'єдесталу пошани на Іграх XVII Олімпіади

Король Греції **Константин II**, останній в історії православний монарх, який царював в Греції, став олімпійським чемпіоном з вітрильного спорту, вигравши золоту медаль у класі «Дракон» на Іграх XVII Олімпіади 1960 р. в Неаполі (там відбувалися змагання з цього виду спорту на тих Іграх). До складу екіпажу крім короля входили Одісеус Ескітзоглу та Георгіос Займіс. Йому вдалося не тільки завоювати медаль, а й стати наймолодшим олімпійським чемпіоном, який досяг перемоги у цьому виді програми [20]. Слід зазначити, що як запасна до складу екіпажу входила ще одна монарша особа – старша сестра Константина II – нинішня королева Іспанії Софія.

Після завершення спортивної кар'єри король не полишав олімпійський спорт – був членом МОК (1963–1974), є почесним членом МОК (з 1974 р. й донині). Працював у комісії МОК з питань Міжнародної олімпійської академії (1967–1973) [16].

Британський військовий **Марк Ентоні Пітер Філліпс** став членом королівської сім'ї завдяки спорту. Успішно виступаючи в змаганнях із кінного спорту, він познайомився з принцесою Великої Британії Анною, молодою спортсменкою, також захопленою кінним спортом, яка згодом і стала його дружиною [1]. У 1972 р. Марк Філліпс виграв золоту олімпійську медаль у триборстві в командній першості на Іграх XX Олімпіади в Мюнхені, а через 16 років, у сорокарічному віці, став володарем срібної нагороди у триборстві у командній першості на Іграх XXIV Олімпіади 1988 р. в Сеулі.

Шейх Ахмад бен Мухаммед бен Хашер Аль Мактум, представник правлячої сім'ї емірату Дубай, дебюту-

Марк Ентоні Пітер Філліпс – чемпіон з кінного спорту на Іграх XX Олімпіади, срібний призер Ігор XXIV Олімпіади

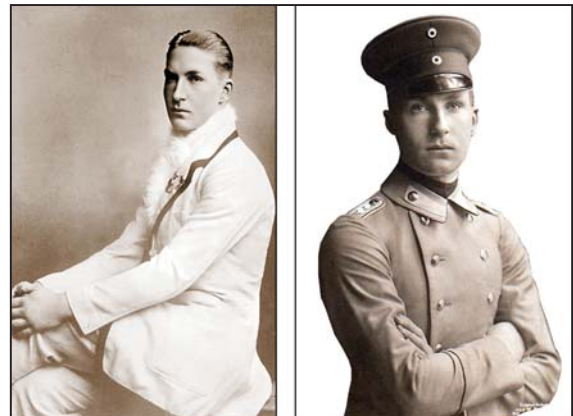
Шейх Ахмад бен Мухаммед бен Хашер Аль Мактум – олімпійський чемпіон зі стендової стрільби на Іграх XXVIII Олімпіади

вав на олімпійській арені у змаганнях зі стендової стрільби у 2000 р. в Сіднеї, але особливого успіху не досяг. Ігри XXVIII Олімпіади 2004 р. в Афінах принесли спортсмену успіх – він завоював золоту медаль у змаганнях зі стендової стрільби в дуплетній стрільбі на траншейному стенді (дабл-треп), ставши першим в історії Об'єднаних Арабських Еміратів олімпійським чемпіоном [3]. На Іграх-2008 у Пекіні йому не вдалося здобути нагороду. На Іграх XXX Олімпіади 2012 р. в Лондоні Ахмад Аль Мактум виступив як тренер британського атлета Пітера Вілсона, який завоював золоту медаль у дисципліні дабл-треп.

ЧЛЕНИ МОНАРШИХ РОДИН – ПРИЗЕРИ ОЛІМПІЙСЬКИХ ІГОР

Карл Фрідріх, племінник німецького імператора Вільгельма II, у дев'ятнадцять років став першим володарем олімпійської нагороди серед представників королівської знаті – бронзової медалі у змаганнях з кінного спорту (конкур, командна першість) на Іграх V Олімпіади 1912 р. у Стокгольмі. Він загинув під час Першої світової війни у 1917 р.

Його Величність дон Іньякі Урдангарін Лібарт, герцог Пальма-де-Майоркський, гранд Іспанії – учасник трьох Ігор Олімпіад. У складі чоловічої збірної коман-

Карл Фрідріх – володар бронзової медалі в змаганнях з кінного спорту на Іграх V Олімпіади

Іньякі Урдангарін – дворазовий бронзовий призер з гандболу (у складі команди Іспанії) на Іграх XXVI і XXVII Олімпіад

ди Іспанії з

гандболу на Іграх XXVI і XXVII Олімпіад 1996 і 2000 рр.

Наталі, принцеса Сайн-Вітгенштейн-Берлебургська – бронзовий призер з кінного спорту на Іграх XXIX Олімпіади

Член МОК британська принцеса Анна вручає срібну олімпійську медаль у змаганнях з кінного спорту на Іграх XXX Олімпіади Зарі Філіпс, своїй дочці й онуці королеви Єлизавети II

в Атланті та Сіднеї був відзначений бронзовими нагородами. На Іграх XXV Олімпіади 1992 р. в Барселоні у складі команди Іспанії з гандболу посів п'яте місце. У 1997 р. одружився з її Королівською Високістю інфантою доньєю Крістіною, молодшою дочкою короля Іспанії, ставши, таким чином, герцогом. Дон Іньякі у 2001–2005 рр. входив до складу НОК Іспанії.

Племінниця королеви Данії Маргрете II, молодша дочка принцеси Бенедикти і принца Річарда цу Сайн-Вітгенштейн – **Наталі, принцеса Сайн-Вітгенштейн-Берлебургська** стала бронзовим призером Ігор XXIX Олімпіади 2008 р. у Пекіні з кінного спорту – у виїзді (у командній першості) [5].

Зара Анна Єлизавета Філіпс, дочка Марка Філіпса і принцеси Анни, онука Єлизавети II, у 2012 р. на Іграх XXX Олімпіади в Лондоні завоювала срібну медаль у змаганнях з кінного спорту – в триборстві (у командній першості) [15]. Через підготовку до Ігор Олімпіади Зарі довелося пропустити урочистості з нагоди 60-річчя правління королеви Єлизавети – її бабусі.

Принц Саудівської Аравії Абдалла бін Мутаїб Аль Сауд, онук короля Саудівської Аравії Абдалли ібн Абдель-Азіза Аль Сауда, вперше взяв участь у змаганнях з кінного спорту – у конкурі (в особистій першості) на Іграх

Абдалла Аль Сауд – бронзовий призер змагань з кінного спорту на Іграх XXX Олімпіади

XXIX Олімпіади 2008 р. у Пекіні. Однак йому не судилося на цьому олімпійському турнірі домогтися особливих успіхів. Через чотири роки, на Іграх XXX Олімпіади 2012 р. у Лондоні, Абдалла Аль Сауд завоював бронзову олімпійську медаль у змаганнях з конкуру у командній першості.

ЧЛЕНИ МОНАРШИХ РОДИН – УЧАСНИКИ ОЛІМПІЙСЬКИХ ІГОР

Бажання заволодіти найвищим титулом – званням олімпійського чемпіона або призера Олімпійських ігор – притаманне багатьом атлетам, серед яких, звичайно, і короновані особи. Однак не всім представникам королівської знаті судилося зійти на олімпійський п'єдестал.

Передусім хотілося б відзначити **Великого князя Дмитра Павловича Романова**, першого й останнього учасника Олімпійських ігор, який представляв російську царську родину [4]. В особистих змаганнях з конкуру на Іграх V Олімпіади 1912 р. в Стокгольмі він посів дев'яте місце, а в командних – п'яте. Князь Дмитро Павлович був сином великого князя Павла Олександровича, онуком Олександра II, двоюрідним братом імператора Миколи II.

Густав Адольф, герцог Вестерботтенський,

Великий князь Дмитро Павлович Романов – учасник кінних змагань з конкуру на Іграх V Олімпіади

принц Швеції, онук короля Швеції Густава V, син Густава VI Адольфа – короля Швеції, батько нинішнього короля Швеції Карла XVI Густава. Брав участь в Іграх XI Олімпіади 1936 р. в Берліні у змаганнях з кінного спорту. Загинув в авіакатастрофі у 1947 р. поблизу аеропорту Копенгагена «Каструп».

Принц Ліхтенштейну Константин, двоюрідний брат князя Франца-Йосипа II, який за тих часів правив. Брав участь у V зимових Олімпійських іграх 1948 р. у

Принц Густав Адольф – учасник змагань з кінного спорту на Іграх XI Олімпіади (з дружиною принцесою Сибіллою)

Принц Біра на своїй яхті під час Ігор XVII Олімпіади

Принц Карім Ага-хан IV на гірськолижній трасі IX зимових Олімпійських ігор

Санкт-Моріці у змаганнях з гірськолижного спорту, однак медалей завоювати йому не вдалося.

Принц Сіаму (з 1939 р. – Таїланду) **Бірабонгзе Банудей Банубанд** був постійним учасником змагань з автогонок Формули-1. Однак у 1955 р. віддав перевагу вітрильному спорту. Він був учасником змагань з вітрильного спорту на Іграх XVI, XVII, XVIII і XX Олімпіад 1956, 1960, 1964 і 1972 рр. у Мельбурні, Римі, Токіо і Мюнхені, але високих результатів йому досягти так і не вдалося. У Європі був відомий під ім'ям принц Біра.

Принц Карім Ага-хан IV – 49-й імам ісмаїлітів. У 1957 р. королева Великої Британії Єлизавета II присвоїла йому титул Високість, а у 1959 р. шахіншах Ірану Мохаммед Реза Пехлеві – Королівська Високість. У 1964 р. Карім Ага-хан брав участь у IX зимових Олімпійських іграх в Інсбруку в змаганнях з гірськолижного спорту, але особливих успіхів досягти йому не поталанило.

Харальд V – король Норвегії, брав участь в Іграх Олімпіад 1964, 1968 і 1972 рр. в Токіо, Мехіко і Мюнхені у змаганнях з вітрильного спорту. На відміну від свого батька Олафа V, чемпіона Ігор IX Олімпіади 1928 р., Харальду не вдалося жодного разу піднятися на олімпійський п'єдестал пошани. Кращим його досягненням на Іграх було восьме місце. У 1964 р. на Іграх XVIII Олімпіади у Токіо Харальд V був прапороносцем команди Норвегії [6].

Варто відзначити захоплення олімпійським спортом королівського подружжя Іспанії. Так, **Хуан Карлос I де Бурбон, граф Барселонський, король Іспанії**, гла-

Принц Харальд – прапороносець команди Норвегії на Іграх XVIII Олімпіади

Принц Харальд на тренуванні під час олімпійських змагань з вітрильного спорту. Токіо, Японія, 1964 р.

Хуан Карлос I де Бурбон – учасник Ігор XX Олімпіади

ва іспанської держави (1975–2014) у віці 34 років брав участь в Іграх XX Олімпіади 1972 р. в Мюнхені у змаганнях з вітрильного спорту, які відбувалися у Кілі. Тоді він у складі іспанського екіпажу посів 15-е місце у змаганнях тримісних човнів. Одним із суперників Хуана Карлоса був норвезький кронпринц Харальд, нинішній король Норвегії, який тоді виступив успішніше і піднявся у складі норвезького екіпажу на 10-е місце.

Дочка Хуана Карлоса I **інфанта Крістіна, герцогиня Пальма-де-Майоркська** брала участь в Іграх XXIV Олімпіади 1988 р. в Сеулі, але їй також, як і батькові, не вдалося вибороти медаль. Вона посіла лише 20-е місце у змаганнях з вітрильного спорту. Проте інфанта була удостоєна честі нести олімпійський прапор під час церемонії відкриття Ігор [21].

Успішніше виступив у 1992 р. в Барселоні спадкоємець

Інфанта Крістіна – учасниця змагань з вітрильного спорту на Іграх XXIV Олімпіади

престолу **Філіпе, принц Астурійський, Жиронський і Віанський, герцог Монбланський, граф Серверський, сеньйор Балагер**, син Хуана Карлоса (з 2014 р. – король Іспанії Філіпп VI). Він брав участь в Іграх XXV Олімпіади 1992 р. в Барселоні у змаганнях тримісних човнів у класі «Солінг» і посів шосте місце. Також йому було надано честь нести прапор Іспанії на церемонії відкриття Ігор.

Принцеса Анна – дочка королеви Великої Британії Єлизавети II – брала участь у змаганнях з кінного спорту на Іграх XXI Олімпіади в Монреалі (1976 р.), де посіла 24-е місце в особистій першості у триборстві і дев'яте – у командних змаганнях. Свою захопленість кінним спортом вона передала дочці, Зарі Філліпс, яка стала срібним призером Ігор

Принц Філіпе очолює команду Іспанії на церемонії відкриття Ігор XXV Олімпіади

Принцеса Анна – учасниця змагань з кінного спорту на Іграх XXI Олімпіади

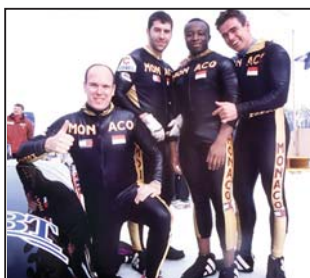

Принцеса Анна передає олімпійський вогонь, доставлений у Лондон з Олімпії напередодні Ігор XXX Олімпіади

XXX Олімпіади в Лондоні. У 1986–1994 рр. принцеса Анна була президентом Міжнародної федерації кінного спорту. У 1988 р. – обрана членом МОК, до складу якого входить і зараз. Символічно і те, що честь доставити олімпійський вогонь з Греції до Великої Британії напередодні Ігор XXX Олімпіади 2012 р. в Лондоні було надано саме принцесі Анні [20].

Альбер Александр Луї П'єр Грімальді, або Альбер II – правлячий князь Монако і герцог Валентинуа, є єдиним представником блакитної крові, який брав участь у зимових Олімпійських іграх у змаганнях з бобслею. Князь Альбер був учасником п'яти зимових Олімпійських ігор з 1988 по 2002 р. Він тричі був прапороносцем команди Монако на церемонії відкриття XV, XVI, XVII зимових Олімпійських ігор 1988, 1992, 1994 рр. в Калгарі, Альбервілі і Ліллекхаммері. У 1985 р. Альбера II було обрано до складу МОК.

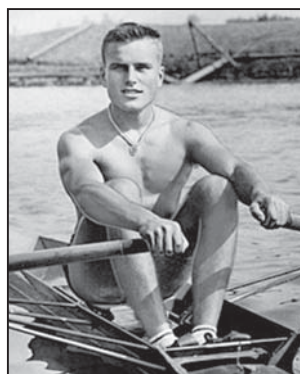
Цікаво, що Джон Брендан Келлі-старший зі США – дід по материнській лінії князя Монако Альбера II – був триразовим олімпійським чемпіоном (1920 – 2, 1924) з академічного веслування, а його дядько Джон Брендан Келлі-молодший зі США – бронзовим призером Ігор

Альбер Александр Луї П'єр Грімальді (перший від лівої) – учасник п'яти зимових Олімпійських ігор (1988–2002)

Джон Брендан Келлі-старший (США) – триразовий олімпійський чемпіон з академічного веслування (Антверпен – 1920 (2), Париж – 1924)

Джон Брендан Келлі-молодший (США) – бронзовий призер з академічного веслування на Іграх XVI Олімпіади

XVI Олімпіади 1956 р. в Мельбурні та учасником Ігор Олімпіад 1952, 1960 рр. з академічного веслування.

Слід зазначити, що олімпійський спорт сприяв створенню сім'ї князя Монако Альбера II. Знайомству зі своєю майбутньою дружиною Шарлін він зобов'язаний захопленню спортом.

Шарлін Лінетт Віттсток – княгиня Монако, дружина князя Монако Альбера II, професійно займалася плаванням. На Іграх XXVII Олімпіади 2000 р. в Сіднеї у складі національної команди Південної Африки вона посіла п'яте місце в естафеті 4 × 100 м вільним стилем. Травма плеча змусила Шарлін залишити спортивну кар'єру.

Принцеса Хайя – сестра нинішнього короля Йорданії

Шарлін Лінетт Віттсток – учасниця змагань з плавання на Іграх XXVII Олімпіади у складі команди Південної Африки

Принцеса Хайя – учасниця змагань з кінного спорту на Іграх XXVII Олімпіади

Абдалли II, дружина прем'єр-міністра ОАЕ, шейха Мохаммеда ібн Рашида аль-Мактума. Рід принцеси належить до Хашимітської династії і по прямій лінії сходить до пророка Мухаммеда у 43-му поколінні. Хайя бін аль-Хусейн представляла Йорданію на Іграх XXVII Олімпіади 2000 р. в Сіднеї у змаганнях з кінного спорту. Їй було довірено очолювати команду Йорданії і нести прапор своєї країни на церемонії відкриття Ігор. Домогтися високих результатів Хайї не вдалося, проте в Сіднеї вона зустріла майбутнього чоловіка – дубайського шейха Мохаммеда ібн Рашида аль-Мактума. У 2006 р. Хайю було обрано президентом Міжнародної федерації кінного спорту. У 2007–2014 рр. вона входила до складу МОК [13].

Принц Джеффри Болкіах був першим і єдиним представником Брунею на Іграх XXVI Олімпіади 1996 р. в Атланті. Він взяв участь у змаганнях зі стендової стрільби і посів 49-е місце. Друга спроба принца піднятися на олімпійський п'єдестал відбулася в 2000 р. на Іграх XXVII Олімпіади в Сіднеї. Але йому не вдалося піднятися вище 45-го місця.

Кронпринц Норвегії Хокон успадкував інтерес до спорту від свого батька Харальда і дідуся Олафа, які свого часу входили до складу

Принц Джеффри Болкіах – учасник змагань зі стендової стрільби на Іграх XXVI та XXVII Олімпіад

Кронпринц Норвегії Хокон запалює вогонь у чаші під час церемонії відкриття XVII зимових Олімпійських ігор

Принц Саїд Аль Мактум – учасник змагань зі стенової стрільби на Іграх XXVII – XXX Олімпіад

олімпійських збірних команд країни і представляли Норвегію на олімпійських змаганнях з вітрильного спорту. Хокон був не просто учасником церемонії відкриття XVII зимових Олімпійських ігор 1994 р. у норвезькому Ліл-лехаммері, а факелоносцем, якому довірили запалити вогонь у головній чаші біля лижного трампліну Лісгардсбаккен.

Цікава олімпійська історія династії шейхів й емірів Дубая Аль Мактум. Про першого в історії Об'єднаних Арабських Еміратів олімпійського чемпіона шейха Ахмад бен Мухаммеда бен Хашер Аль Мактума йшлося вище. Але крім нього серед представників цієї династії є ще й інші, які прагнули здобути олімпійські нагороди.

Саїд Аль Мактум, принц Дубая, син еміра Мактума ібн Рашида Аль Мактума і племінник еміра Мохаммеда ібн Рашид Аль Мактума, брав участь у чотирьох Іграх Олімпіад – 2000, 2004, 2008, 2012 рр. у Сіднеї, Афінах, Пекіні та Лондоні у змаганнях зі стенової стрільби. Проте зійти на олімпійський п'єдестал йому не вдалося. Саїду аль-Мактуму було довірено нести державний прапор ОАЕ на Іграх XXVII, XXVIII і XXX Олімпіад 2000, 2004, 2012 рр. в Сіднеї, Афінах і Лондоні [20].

Шейха Латіфа Аль Мактум, дочка віце-президента Об'єднаних Арабських Еміратів, прем'єр-міністра і правителя Дубая шейха Мохаммеда ібн Рашида Аль Мактума, учасниця Ігор XXIX Олімпіади 2008 р. у Пекіні у змаганнях з кінного спорту.

Шейха Латіфа Аль Мактум – учасниця змагань з кінного спорту на Іграх XXIX Олімпіади

Шейха Маїта Бін Хашер Аль Мактум, дочка шейха Мохаммеда ібн Рашида Аль Мактума, сестра шейхи Латіфи, брала участь в Іграх XXIX Олімпіади 2008 р. в Пекіні у змаганнях з тхеквондо у ваговій категорії до 67 кг. На олімпійський п'єдестал їй не вдалося піднятися, проте на церемонії відкриття вона очолювала команду Об'єднаних

них Арабських Еміратів, несучи державний прапор своєї країни.

Ще одна дивовижна історія, що зародилася у XX ст. і отримала продовження у XXI ст.

Принц Хубертус Рудольф цу Фюрстенберг цу Гогенлоє-Лангенбург, син принца Альфонсо цу Гогенлоє-Лангенбург і принцеси Ірини фон Фюрстенберг, які мають далекі родинні зв'язки з родиною Грімальді, правлячою в Монако. Спортивний довгожителю був учасником шести зимових Олімпійських ігор – 1984, 1988, 1992, 1994, 2010 і 2014 рр. [7]. Однак олімпійський п'єдестал йому не підкорився: кращим результатом гірськолижника було 46-е місце у слаломі на XXI зимових Олімпійських іграх 2010 р. у Ванкувері. На XXII зимових Олімпійських іграх 2014 р. в Сочі Хубертус фон Гогенлоє був найстаршим із учасників Ігор. Будучи єдиним представником Мексики на цих Іграх, він виступав як прапороносець своєї країни.

Принц Хубертус Рудольф цу Фюрстенберг цу Гогенлоє-Лангенбург – учасник змагань з гірськолижного спорту XIV – XVII, XXI, XXII зимових Олімпійських ігор

Шейха Маїта Бін Хашер Аль Мактум – учасниця змагань з тхеквондо на Іграх XXIX Олімпіади

Принц Макс фон Гогенлоє, дядько Хубертуса, у складі команди Ліхтенштейну брав участь у змаганнях з гірськолижного спорту на VII зимових Олімпійських іграх 1956 р. в Кортіна-д'Ампеццо, де посів 45-е місце у швидкісному спуску.

Філіпп Ернст цу Гогенлоє-Шіллінгсфюрст – син сьомого князя Хлодвіга і принцеси Марії Сайн-Вітгенштейн-Берлебургської, представник старшого покоління цієї династії. Він виступав за Австрію у змаганнях з фехтування на турнірі шаблівців на Іграх V Олімпіади 1912 р. у Стокгольмі, проте далі ¼ пробитися не зміг. У 1896 р. Філіпп Ернст став першим президентом Національного олімпійського комітету Німеччини.

За понад 120-річну історію сучасних Олімпійських ігор, відроджених наприкінці XIX ст., в них взяли участь 31 представник монарших родин.

У першому періоді Олімпійських ігор (1896–1912) на олімпійській арені боролися за олімпійські нагороди всього троє представників королівської крові, двоє з

яких – у змаганнях з кінного спорту і один – у фехтуванні. І тільки одному з них, дев'ятнадцятирічному принцу Карлу Фрідріху, вдалося завоювати бронзову медаль у змаганнях з кінного спорту (1912) [2].

Другий період Олімпійських ігор сучасності (1920–1948) також відзначився участю трьох представників монарших династій у змаганнях із кінного, вітрильного та гірськолижного спорту [2]. Цього разу вищої сходинки олімпійського п'єдесталу вдалося досягти королю Норвегії Олафу V у змаганнях з вітрильного спорту (1928).

Третій період Олімпійських ігор сучасності (1952–1988) продемонстрував олімпійський дух і жагу перемоги 12 представників «блакитної крові», які боролися за олімпійські нагороди в кінному, вітрильному, гірськолижному спорті та бобслеї [21]. У цей період в олімпійські змагання вступають три жінки – представниці монарших родин.

Найвищу олімпійську нагороду завоювали король Греції Константин II у змаганнях з вітрильного спорту (1960) і Марк Ентоні Пітер Філліпс – у кінному спорті (1972). Однак через 16 років Марк Філліпс поповнив свою медальну колекцію срібною олімпійською медаллю (1988).

Четвертий період Олімпійських ігор (з 1992 р.) ознаменувався ще більшим бажанням осіб з монарших родин завоювати олімпійське «золото» [3]. Таких виявилось 15 осіб, серед яких було шість представниць прекрасної статі. У цей період увагу монарших персон стали привертати не тільки елітні кінний і вітрильний спорт. За їхніми досягненнями можна було спостерігати у процесі змагань з вітрильного, кінного, гірськолижного, стрільцього спорту, бобслею, плавання, тхеквондо і гандболу.

Здійснити свою мрію вдалося шейху Ахмаду бен Мухаммеду бен Хашер Аль Мактуму, який завоював золоту олімпійську медаль у змаганнях зі стендової стрільби (2008). Зара Філліпс, онука Єлизавети II (2012), здобула срібну медаль у кінному спорті. Двома бронзовими медалями з гандболу за цей період був нагороджений Іньякі Урдангарін Лібарт (1996, 2000). Принцеса Сайн-Вітгенштейн-Берлебургська Наталі (2008) і принц Абдалла ібн Мутаїб ібн Абдалла Аль Сауд (2012) стали бронзовими призерами Ігор у кінному спорті.

За всю історію сучасних Олімпійських ігор представникам «блакитної крові» вдалося завоювати 11 олімпійських нагород різного ґатунку, серед яких чотири золотих, одна срібна і шість бронзових медалей.

МОНАРХИ НА ЦЕРЕМОНІЯХ ВІДКРИТТЯ ОЛІМПІЙСЬКИХ ІГОР

Ставлення до Олімпійських ігор представників монарших династій не обмежилось тільки участю у змаганнях.

Один з провісників сучасного олімпійського руху, член першого складу МОК генерал Олексій Бутовський у своїй роботі «Афіни весною 1896 року» згадує: «Король та його родина щоденно були присутні на всіх змаганнях... На третій день свята до Афінів прибув сербський король... Декілька днів прожили тут і також відвідували Ігри австрійський ерцгерцог Карл-Людвіг та ерцгерцогиня

Марія-Тереза з двома дочками. Під час вручення призів був брат єгипетського хедива».

Королева Маргрете II разом із сином, наслідним принцем Данії Фредеріком і його дружиною кронпринцесою Мері та їхніми дітьми спостерігали Ігри XXX Олімпіади 2012 р. в Лондоні.

На трибунах стадіону Маракана в Ріо-де-Жанейро під час Ігор XXXI Олімпіади 2016 р. були присутні принцеса Великої Британії Анна, князь Монако Альбер II, кронпринц Данії Фредерік та кронпринцеса Мері, король Нідерландів Віллем-Александр, король Бельгії Філіп і королева Матильда.

Велику зацікавленість коронованих осіб викликали XXIII зимові Олімпійські ігри 2018 р. До Пхьончхана прибули принцеса Великої Британії Анна, король Швеції Карл Густав XVI з дружиною королевою Сільвією, король Нідерландів Віллем-Александр і королева Максима, кронпринц Норвегії Хокон, Великий герцог Люксембурга Анрі, данський кронпринц Фредерік та принцеса Нора Ліхтенштейнська.

Багатьом монархам у різні роки було надано честь промовити магічні слова чотириріччя: «Я оголошую відкритими Ігри в ... (назва міста-організатора), що святкують ... (номер Олімпіади) Олімпіаду сучасної ери».

Ці слова на церемонії відкриття I міжнародних Олімпійських ігор 1896 р. в Афінах (Греція) уперше в історії сучасних Олімпійських ігор були проголошені королем Греції Георгом I [20]. Слід зауважити, що кронпринц Константин очолював Організаційний комітет I Олімпійських ігор сучасності.

У 1906 р. відбулися позачергові (неофіційні) Олімпійські ігри, які також відкривав в Афінах (Греція) король Греції Георг I, а кронпринц Константин входив до складу Організаційного комітету Ігор.

Король Греції Георг I, який оголосив відкритими I міжнародні Олімпійські ігри 1896 р. в Афінах

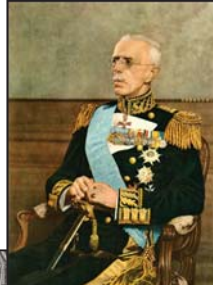

Кронпринц Константин (на фото – сидить у центрі) очолював Організаційний комітет I міжнародних Олімпійських ігор 1896 р. в Афінах

Король Великої Британії та Ірландії Едуард VII, який оголосив Ігри IV Олімпіади відкритими

6 липня 1912 р. у Стокгольмі (Швеція) на Королівському стадіоні король Швеції Густав V оголосив відкритими Ігри V Олімпіади

13 липня 1908 р. на стадіоні «Уайт-Сіті» у Лондоні (Велика Британія) відбулася офіційна церемонія, на якій король Великої Британії та Ірландії Едуард VII оголосив Ігри IV Олімпіади відкритими.

6 липня 1912 р. у Стокгольмі (Швеція) на Королівському стадіоні відбулася урочиста церемонія відкриття Ігор V Олімпіади. Про їх відкриття оголосив король Швеції Густав V.

20 квітня 1920 р. в Антверпені (Бельгія) на Олімпійському стадіоні король Альбер I оголосив Ігри VII Олімпіади відкритими.

17 травня 1928 р. в Амстердамі (Нідерланди) на Олімпійському стадіоні відбулася урочиста церемонія, на якій принц Хендрік оголосив відкритими Ігри IX Олімпіади. Покровителькою Ігор була королева Нідерландів.

Король Бельгії Альбер I, який 20 квітня 1920 р. на Олімпійському стадіоні в Антверпені оголосив відкритими Ігри VII Олімпіади

17 травня 1928 р. в Амстердамі (Нідерланди) на Олімпійському стадіоні принц Хендрік оголосив відкритими Ігри IX Олімпіади

Перші після Другої світової війни Олімпійські ігри проходили у Лондоні (Велика Британія). 29 липня 1948 р. на стадіоні Уемблі король Георг VI оголосив Ігри XIV Олімпіади відкритими. У своїй промові він сказав: «Час настав. Мрія, яка раніше була лише примарою, сьогодні стала славною реальністю. До 1945 р., коли закінчився світовий конфлікт, багато інститутів й організацій розпалися і лише найсильніші вижили. На подив багатьох, зумів вистояти великий олімпійський рух» [20].

Церемонія відкриття VI зимових Олімпійських ігор пройшла в Осло (Норвегія) на стадіоні Біслет 15 лютого 1952 р., але була затьмарена смертю короля Великої Британії Георга VI напередодні відкриття Ігор. У зв'язку з цією подією прапори всіх держав було приспущено. Вперше в історії Олімпійські ігри відкрила жінка – принцеса Рангхільда Норвезька, замість свого діда, покровителя VI зимових Олімпійських ігор, короля Хокона VII, який був змушений знаходитись у Лондоні на поминках Георга VI. Почесним президентом VI зимових Олімпійських ігор був кронпринц Швеції Олаф.

Вперше в історії Олімпійських Ігор у 1952 р. VI зимові Олімпійські ігри відкрила жінка – принцеса Рангхільда Норвезька

Ігри XVI Олімпіади 1956 р., покровителькою яких була королева Великої Британії Єлизавета II, проходили у Мельбурні (Австралія). На церемонії відкриття, що відбулася 22 листопада на «Мельбурн Крикет Граунд», принц Единбурзький Філіп оголосив Ігри XVI Олімпіади відкритими. Однак у зв'язку з проблемою, пов'язаною з неможливістю організувати в Австралії олімпійські змагання з кінного спорту через законодавство цієї країни, МОК прийняв неординарне рішення про проведення змагань Ігор XVI Олімпіади з кінного спорту в іншій країні – у столиці Швеції Стокгольмі [16]. 10 червня 1956 р. король Швеції Густав VI Адольф оголосив відкритими змагання з кінного спорту на Іграх XVI Олімпіади.

Імператор Японії Хірохіто двічі оголошував Олімпійські ігри відкритими. Це сталося 10 жовтня 1964 р. на Олімпійському стадіоні в Токіо (Японія) на церемонії відкриття Ігор XVIII Олімпіади і, через вісім років, 13 лютого 1972 р. на стадіоні Макоманай Секісуї в Саппоро

22 листопада 1956 р. принц Единбурзький Філіп оголосив відкритими Ігри XVI Олімпіади

12 червня 1956 р. король Швеції Густав VI Адольф оголосив відкритими змагання з кінного спорту Ігор XVI Олімпіади

Імператор Японії Хірохіто двічі оголошував відкритими Олімпійські ігри: 10 жовтня 1964 р. на Олімпійському стадіоні в Токіо на церемонії відкриття Ігор XVIII Олімпіади та 13 лютого 1972 р. на стадіоні Макоманай Секісї в Саппоро на церемонії відкриття XI зимових Олімпійських ігор

(Японія) під час церемонії відкриття XI зимових Олімпійських ігор.

Королева Великої Британії Єлизавета II також була удостоєна честі двічі оголошувати Ігри відкритими: 17 липня 1976 р. на церемонії відкриття Ігор XXI Олімпіади на Олімпійському стадіоні в Монреалі (Канада) і через 36 років 27 липня 2012 р. на Олімпійському стадіоні в

Королева Великої Британії Єлизавета II двічі оголошувала відкритими Олімпійські ігри: 17 липня 1976 р. на церемонії відкриття Ігор XXI Олімпіади в Монреалі, і через 36 років, 27 липня 2012 р. в Лондоні, під час церемонії відкриття Ігор XXX Олімпіади

Ігри XXV Олімпіади в Барселоні відкрив король Іспанії Хуан Карлос I

Король Норвегії Харальд V, який 12 лютого 1994 р. оголосив відкритими XVII зимові Олімпійські ігри

7 лютого 1998 р. імператор Японії Акіхіто оголосив відкритими XVIII зимові Олімпійські ігри

Лондоні (Велика Британія) під час церемонії відкриття Ігор XXX Олімпіади.

Ігри XXV Олімпіади проходили у Барселоні (Іспанія). На церемонії відкриття, що відбулася 25 липня 1992 р., король Хуан Карлос I оголосив Ігри відкритими.

12 лютого 1994 р. в Ліллекхаммері (Норвегія) на церемонії відкриття король Норвегії Харальд V оголосив XVII зимові Олімпійські ігри відкритими. Ще одна коронована особа брала участь у церемонії відкриття: кронпринцу Норвегії Хокону було надано честь запалити олімпійський вогонь у центральній чаші стадіону.

Наступні зимові Ігри проходили в Нагано (Японія). 7 лютого 1998 р. імператор Японії Акіхіто оголосив XVIII зимові Олімпійські ігри відкритими.

**МОНАРШИ ОСОБИ У СКЛАДІ
МІЖНАРОДНОГО ОЛІМПІЙСЬКОГО КОМІТЕТУ**

Відповідно до Олімпійської хартії члени МОК, кількість яких не може перевищувати 115 осіб, «представляють і просувають інтереси МОК і олімпійського руху в своїх країнах та організаціях олімпійського руху, в яких вони працюють» [12].

МОК обирає нових членів на церемонії, під час якої вони дають згоду виконувати свої обов'язки словами такої клятви: «Удостоюючись честі стати членом Міжнародного олімпійського комітету і заявляючи, що усвідомлюю відповідальність цього звання, я зобов'язуюсь служити олімпійському руху в міру своїх можливостей, дотримуватися і вимагати дотримання всіх положень Олімпійської хартії і рішень Міжнародного олімпійського комітету, які я приймаю беззастережно; дотримуватися Кодексу етики; залишатися вільним від політичного і комерційного впливу, як і від усіх проявів расового й релігійного порядку; боротися з усіма іншими формами дискримінації і захищати за будь-яких обставин інтереси Міжнародного олімпійського комітету і олімпійського руху».

За всю історію сучасного олімпійського руху промовити ці слова мали честь 34 представника монарших родин [16]:

1894–1910 рр. – принц Джордже Бібеску (Румунія), принц Едуард Макс Сальм-Горстмар (Німеччина), принц Александер фон Сольмс Браунфельс (Австрія);

1911–1930 рр. – принц Отто фон Віндіш-Гратц (Австрія), принц Самад Хан Монтазос Салтанех (Іран);

1931–1950 рр. – принц Аксель (Данія), принц Місі-маса Сойесіма (Японія), принц Іесато Токугава (Японія), князь Франц-Йосиф II (Ліхтенштейн), Великий герцог Жан (Люксембург), князь Реньє III (Монако), принц П'єр де Поліньяк (Монако);

1951–1970 рр. – шейх Габріель Жемаель (Ліван), принц Голам Реза Пахлеві (Іран), принц Альбер де Льєж (Бельгія), король Константин (Греція), принц Александр де Мерод (Бельгія), принц Георг Вільгельм Ганноверський (ФРН), принц Цунейосі Такеда (Японія), султан Хаменгку Бувоно IX (Індонезія);

1971–1990 рр. – шейх Фахад Аль-Ахмад Аль-Сабах (Кувейт), принц Фейсал Фахд Абдул Азіз (Саудівська Аравія), принцеса Нора (Ліхтенштейн), князь Альбер II (Монако), принцеса Анна (Велика Британія);

1991–2017 рр. – шейх Фахад Аль-Ахмад Аль-Сабах (Кувейт), інфанта донья Пілар де Бурбон (Іспанія), Великий герцог Анрі (Люксембург), принц Оранський (Нідерланди), принц Наваф Фейсал Бін Фахад Абдулазіз Аль-Сауд (Саудівська Аравія), шейх Таміну Бін Хамад Аль-Тані (Катар), принц Тунку Імран (Малайзія), принцеса Хайя Аль Хуссейн (Об'єднані Арабські Емірати), кронпринц Фредерік (Данія), принц Фейсал Аль Хуссейн (Йорданія).

Офіційні дані Міжнародного олімпійського комітету (станом на 14 червня 2018 р.) свідчать про те, що до складу МОК входять 102 особи [13], із

Принцеса Нора (Ліхтенштейн) (член МОК з 1984 р. до сьогодні)

Князь Альбер II (Монако) (член МОК з 1985 р. до сьогодні)

Принцеса Анна (Велика Британія) (член МОК з 1988 р. до сьогодні)

Шейх Фахад Аль-Ахмад Аль-Сабах (Кувейт) (член МОК з 1992 р. до сьогодні)

Великий герцог Анрі (Люксембург) (член МОК з 1998 р. до сьогодні)

Шейх Таміну Бін Хамад Аль-Тані (Катар) (член МОК з 2002 р. до сьогодні)

Принц Тунку Імран (Малайзія) (член МОК з 2006 р. до сьогодні)

Кронпринц Фредерік (Данія) (член МОК з 2009 р. до сьогодні)

Принц Фейсал Аль Хуссейн (Йорданія) (член МОК з 2010 р. до сьогодні)

Принц Джиг'ел Уг'єн Вангчук (Бутан) (член МОК з 2018 р.)

Інфанта Пілар де Бурбон,
герцогиня Бадахоська
(Іспанія) –
почесний член МОК

Його Королівська Високість
принц Наваф Фейсал Бін
Фахад Абдулазіз Аль-Сауд
(Саудівська Аравія) –
почесний член МОК

Його Королівська Високість
Великий герцог Жан Бенуа
Гійом Робер Антуан Луї Марі
Адольф Марк д'Авьяно
(Люксембург) –
почесний член МОК

Король Константин II
(Греція) –
почесний член МОК

Король Віллем-Александр
Клаус Георг Фердинанд
(Нідерланди) –
почесний член МОК

яких десять – представники монарших родин: принцеса Нора (Ліхтенштейн), князь Альбер II (Монако), принцеса Анна (Велика Британія), шейх Фахад Аль-Ахмад Аль-Саббах (Кувейт), Великий герцог Анрі (Люксембург), шейх Таміну Бін Хамад Аль-Тані (Катар), принц Тунку Імран (Малайзія), кронпринц Фредерік (Данія), принц Фейсал Аль Хуссейн (Йорданія), принц Джиг'ел Уг'ен Вангчук (Бутан).

Серед 42 почесних членів МОК, які мають особливі заслуги у розвитку міжнародного олімпійського руху та

просування олімпійських цінностей, п'ять представників «королівської крові» [13]: Його Королівська Високість Великий князь Жан Бенуа Гійом Робер Антуан Луї Марі Адольф Марк д'Авьяно (Люксембург), колишній король Константин II (Греція), інфанта Пілар де Бурбон, герцогиня Бадахоська (Іспанія), Його Королівська Високість принц Наваф Фейсал Бін Фахад Абдулазіз Аль-Сауд (Саудівська Аравія), король Віллем-Александр Клаус Георг Фердинанд (Нідерланди).

■ Литература

1. *Биография: Марк Филлипс [Biography of Mark Phillips]* [Internet]. Available from: http://www.peoples.ru/sport/equestrianism/mark_phillips/
2. Булатова ММ, Бубка СН, Платонов ВН. *Олимпийские игры (1896–1972)*. К.: Олимп. лит.; 2012. Том 1. 496 с.
3. Булатова ММ, Бубка СН, Платонов ВН. *Олимпийские игры (1976–2012)*. К.: Олимп. лит.; 2012. Том 2. 512 с.
4. *Олимпийские скачки князя Дмитрия Романова [Olympic horse jumping of Grand Duke Dimitri Romanov]* [Internet]. Available from: <https://www.rg.ru/2016/02/09/rodina-romanov.html>
5. *Принцесса Натали цу Сайн-Витгенштейн [Princess Nathalie of Sayn-Wittgenstein]* [Internet]. Available from: <https://ru-royalty.livejournal.com/939034.html>
6. *Харальд V. Король Норвегии [Harald V. King of Norway]* [Internet]. Available from: <http://fi.le.liga.net/person/132103-kharald-v.html>
7. *Экстравагантный принц Хубертус фон Гогенлоэ [The extravagant prince Hubertus von Hohenlohe]* [Internet]. Available from: <https://ru-royalty.livejournal.com/1779431.html>
8. Durantez C. *Olympia. Y los juegos Olimpicos antiguos*. Buzlada-Pamplona, 1975. T. I. – Espania. 249 p.
9. Durantez C. *Olympia. Y los juegos Olimpicos antiguos*. Buzlada-Pamplona, 1975. T. II. – Espania. 500 p.
10. Herodotus. *History in nine books*. Moscow: Publishing House of A. Kuznetsov; 1885.
11. Homer. *The Odyssey* [trans. by N. Gnedich]; Moscow: Pravda; 1984. 320 p.
12. *International Olympic Committee* [Internet]. Available from: <https://www.olympic.org/>
13. *IOC members* [Internet]. Available from: <https://www.olympic.org/ioc-members-list>
14. Kyle DG. *Sport and Spectacle in the Ancient World*. Oxford: Blackwell Publishing, 2007. 403 p.
15. Mengi M., comp. *Ancient Greece*. Moscow: Publishing House "Niola - 21st century"; 2004. 216 p.
16. *Olympic history* [Internet]. Available from: http://www.olympic-history.ru/olimpijskoe_dvizhenie/mok.html
17. Pausanias, Description of Hellas [translated from the Greek with the interpretations]. St. Petersburg: Publishing House of P.V. Lukovnikova; 1887–1889. 744 p.
18. Sakellariacis J. *Prehistory of the Games. The Olympic Games in ancient Greece*. Athens: Ekdotike Athenon S.A., 1982. P. 1341.
19. Van Looy H. *Athletus famosus. El deporté en la Grecia Antigua*. Barcelona: Fundacion «La Caixa»; 1992. P. 140-145.
20. Wallechinsky D *The Complete book of the Olympics* Aurum press; 2008. – 1200 p.
21. Young DC. A new history of the modern Olympic revival: Soutsos, Zappas, Brookes, Vikelas and Coubertin. *I.O.A., 1st Joint International Session for Directors of National Olympic Academies, Members and Staff of National Olympic Committees and International Sport Federations (20-27 May 1992)*. P. 25-31.

Автор для кореспонденції:

Булатова Марія Михайлівна – д-р пед. наук, проф., кафедра історії і теорії олімпійського спорту, Національний університет фізичного виховання і спорту України; Україна, 03150, Київ, ул. Фізкультури, 1; <https://orcid/0000-0002-6266-8618>; dr.bulatova@gmail.com

Corresponding author:

Bulatova Maria – Dr. Sc., prof., Department on History and Theory Olympic Sport, National University of Ukraine on Physical Education and Sport; Ukraine, 03150, Kyiv, 1, Fizkultury Str.; <https://orcid/0000-0002-6266-8618>; dr.bulatova@gmail.com

Поступила 14.06.2018